

LAKIVALIOKUNNALLE

HE 228/2016 VP

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMISESTÄ, LAIKSI RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSESTA SEKÄ ERÄIKSI NIIHIN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Finanssialan Keskusliitto (FK) kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa otsikossa mainittuun hallituksen esitykseen.

1 Vahinkovakuutuksia koskevasta kansallisesta lisäsääntelystä tulee luopua

Rahanpesulakiehdotuksessa luovuttaisiin lakiin perustuvasta mahdollisuudesta soveltaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä vahinkovakuutustuotteisiin. Lisäksi vakuutusyhtiöille asetettaisiin kategorinen velvoite selvittää vakuutuksenottajan mahdollinen poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön asema (PEP) ennen vakuutuksen myöntämistä.

EU:n rahanpesudirektiivit (I, III ja IV) koskevat vain henki- ja muita sijoitusvakuutustuotteita, joten vahinkovakuutusten osalta pakollinen PEP-kysely on puhtaasti kansallinen lisävaatimus, joka ei myöskään perustu kansallisen lainsäädäntömme vaatimukseen. Kyse on hallitusohjelman vastaisesta kansallisesta lisäsääntelystä, josta myös lainsäädännön arviointineuvoston lausuntoon viitaten tulisi luopua. Tilastokeskuksen tietojen mukaan Suomessa on lähes 20 miljoonaa vahinkovakuutusta, joten asia koskettaa välittömästi kaikkia Suomen kansalaisia, yrityksiä ja yhteisöjä.

Toteutuessaan PEP-asemaa koskeva kysymys jouduttaisiin esittämään kaikille vakuutusasiakkaille. Sen perusteella ns. tehostetun tuntemismenettelyn piiriin joutuisi tuhansia kansalaisia ja yrityksiä. Rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskin hallinnan kannalta selvityksillä ei olisi merkitystä, vaan ne jouduttaisiin tekemään myös esimerkiksi tavanomaisten koti-, kasko- ja matkavakuutusten osalta.

Mikäli vastaus PEP-kysymykseen olisi myöntävä, päätös vaikkapa matkavakuutuksen antamisesta jouduttaisiin tekemään lakiehdotuksen perusteella vakuutusyhtiön ylimmässä johdossa eli hallituksessa. Käytännössä tämä edellyttäisi merkittäviä muutoksia vakuutusten myyntiin esim. sähköisten kanavien tai asiamiesverkoston kautta. Pahimmillaan se voisi jopa estää vakuutusten myöntämisen (esimerkiksi lentokentältä ostettavat matkavakuutukset tai autoliikkeestä kaupan yhteydessä otettavat autovakuutukset). Joka tapauksessa kyse olisi menettelystä, jonka asiakkaat kokisivat yksinomaan simputuksena ja huonona asiakaspalveluna.

Vakuutusyhtiöille turhan sääntelytaakan lisääminen merkitsisi merkittävää lisätyötä, tietojärjestelmäkustannuksia ja asiakaspalvelun heikkenemistä. Toisin kuin lainvalmistelijat ovat kahdenvälisissä keskusteluissa esittäneet PEP-kysymys ei ole ”vain rasti ruutuun”, vaan selvityksestä, joka olennaisesti vaikuttaa siihen, mitä taustaselvityksiä asiakkaasta on tehtävä, millä tavoin asiakkaan toimintaa on seurattava, missä järjestyksessä asiakkuutta koskevat päätökset on tehtävä ja viime kädessä myös siihen, mitä palveluita asiakkaalle voidaan tarjota. Tähän seikkaan ovat kiinnittäneet huomiota mm. Ison-Britannian lainsäätäjä ja viranomaiset ja FK pitääkin yllättävänä, että näkökulma on Suomessa ohitettu lähes täysin sekä neljännen rahanpesudirektiivin kansallisessa kannanmuodostuksessa että nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen valmistelussa.

Yksinkertaistetusta tuntemismenettelystä luopuminen tarkoittaisi vahinkovakuutus tuotteiden osalta sitä, että asiakkaan henkilöllisyys tulisi todentaa pankkipalvelujen tapaan vakuutusta myönnettäessä. Myös tämä vaikeuttaisi merkittävästi erityisesti kansalaisten mahdollisuuksiin hankkia tavanomaisia matka- ja vahinkovakuutuksia esimerkiksi asiamiesverkoston kautta.

FK ei esitä nykysääntelyn lieventämistä vahinkovakuutus tuotteiden osalta, vaan esittää, että se säilytettäisiin nykyisellään. Mitään EU- tai kansallisesta lainsäädännöstä johtuvaa syytä sen kiristämiseen ei ole.

2 Poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä ja yhteisöjen tosiasiallisia edunsaajia koskevien säännösten yhteensovittamiseen liittyvät tulkintaongelmat on ratkaistava

Rahanpesulakiehdotuksen 1. luvun 7 §:n 4 momentin perusteella asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään kaupparekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä. Sisällöltään vastaava säännös sisältyy 5 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan yhteisön tosiasiallisina edunsaajina voidaan eräissä tilanteissa pitää tarkasteltavana olevan oikeushenkilön hallitusta tai vastuunalaisia yhtiömiehiä, toimitusjohtajaa tai muuta vastaavassa asemassa olevaa henkilöä.

FK:n käsityksen mukaan tilanteissa, joissa asunto-osakeyhtiön, kiinteistöosakeyhtiön tai muun yhteisön hallituksen jäsenenä on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, ilmeisenä vaarana on, että muut hallituksen jäsenet katsotaan poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppaneiksi, jolloin myös heidät olisi otettava tehostetun tuntemisveloitteen piiriin.

Huomattava on, ettei tehostettu tuntemisvelvoite rajoittuisi henkilön toimintaan asianomaisessa yhtiössä tai yhteisössä, vaan se kattaisi kaiken finanssipalvelujen käytön. Ilmoitusvelvollisen näkökulmasta veloitteen toteuttaminen olisi käytännössä lähes mahdotonta. Tästä syystä FK pitää tarpeellisena, että sääntelyä selkeytettäisiin siten, ettei pelkkä hallituskumppanuus riittäisi perustamaan yhtiökumppanuutta poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa.

3 Kiristyvien vaatimusten rinnalle tarvitaan myös uusia välineitä

FK on lainvalmistelun yhteydessä useaan kertaan tuonut esille sen, ettei rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan tehostaminen ole vain vaatimusten, velvoitteiden ja seuraamusten kiristämistä, vaan niiden rinnalle välttämättä tarvitaan myös uusia ja aiempaa tehokkaampia keinoja ja välineitä, joiden avulla pankit ja muut ilmoitusvelvolliset voivat päivittäisessä toiminnassaan vastata niille asetettuihin velvoitteisiin.

Tämän vuoksi FK pitäisi tärkeänä, että rahanpesulakiin sisällytettäisiin myös toimenpiteitä, jotka:

- mahdollistaisivat nykyistä laajemman tietojenvaihdon liiketoimen osapuolina olevien finanssialan toimijoiden kesken jo ennen epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekemistä;
- velvoittaisivat toimivaltaiset viranomaiset antamaan tietoa rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen liittyvistä ajankohtaisista tai uusista tekotavoista ja myös nykyistä laadukkaampaa palautetta tehdyistä rahanpesuilmoituksista ja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan tehokkuudesta; sekä
- velvoittaisivat toimivaltaiset viranomaiset tehostamaan terrorismista tai sen rahoittamisesta epäiltyjen henkilöiden tunnistamistietojen selvittämistä sekä nopeuttamaan tietojen jakamista pankeille ja muille ilmoitusvelvollisille.

Valitettavasti FK:n osittain konkreettisten lakitekstienkin muotoon laatimia ehdotuksia ei ole lainvalmistelussa huomioitu, mm. tietosuoja- ja tietoturva-asiin viitaten. FK:n näkemyksen mukaan tilanteissa, joissa kyse on asiakkaan ilmoittaman pankkitilinumeron oikeellisuuden varmistaminen tai vaikkapa maksutoimeksiantoon liittyvien tietojen selvittämisestä ja varmistamisesta maksun lähettäjänä ja vastaanottajana olevien pankkien välillä, ei lainvalmistelijoiden kuvaamia ongelmia ole.

4 Delegoitujen määräyksienantovaltuuksien suhde ilmoitusvelvollisen rahanpesulain mukaisiin velvoitteisiin on selvitettävä

Neljännän rahanpesudirektiivin kantavana periaatteena on ilmoitusvelvollisten oman riskiperusteisen toiminnan merkittävä vahvistaminen. Periaate on kirjattu rahanpesulakiehdotuksen 3. luvun pykälään.

FK haluaa kiinnittää huomiota, että lakiehdotuksen 3. luvun 8 §:n 2 momentin 9. luvun 7 §:n nojalla valtioneuvostolla on asetuksenantovaltuus Finanssivalvonnalla määräysenantovaltuus asioista, jotka voivat keskeisesti vaikuttaa ilmoitusvelvollisen riskiperusteisen toiminnan mahdollisuuksiin. Tältä osin FK pitääkin tärkeänä, että eri tilanne selkeytettäisiin, jotta päällekkäisiltä ja ristiriitaisilta normeilta vältyttäisiin.

5 Tosiasiallisia edunsaajia koskeva rekisteri on saatava käyttöön ensi tilassa

Rahanpesulakiehdotuksen 6. luvun 4 §:n 5 momentin mukaan yhteisöjen olisi toimitettava tosiasiallisia edunsaajiaan koskevat tiedot kauppa- ym. rekistereihin vasta 30.6.2019 mennessä. Ilmoitusvelvollisten osalta velvoite selvittää ja ylläpitää tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot tulee sitovaksi kuitenkin jo lain voimaantulon myötä.

Koska kyse on rahanpesun ja terrorismin torjunnan kannalta ehkä merkittävimmästä yksittäisestä toimenpiteestä, joka lakipakettiin sisältyy, FK pitää esitettyä siirtymäaikaa kohtuuttoman pitkänä ja esittää sen merkittävää lyhentämistä. FK:n saamien tietojen mukaan edunsaajarekisterin käyttöönotolle esitetty siirtymäaika on myös EU:n pisin, mikä on herättänyt kysymyksiä ja ihmetystäkin mm. finanssialan eurooppalaisilla foorumeilla.

6 Hallinnollisten seuraamusten oikeasuhtaisuus ja kohtuullisuus on varmistettava

Rahanpesulakiehdotukseen sisältyvät hallinnolliset seuraamukset ilmoitusvelvollisille ja niiden johtoon kuuluville vastuuhenkilöille ovat erittäin ankaria. Finanssialalla toimivien ilmoitusvelvollisten ja vastuuhenkilöiden kohdalta seuraamukset voitaisiin määrätä jopa viisinkertaisina. FK:n näkemyksen mukaan tämä on ongelmallista, koska määrättävän seuraamuksen tulisi määräytyä teon, ei tekijän ammatin tai työtehtävän perusteella. FK pitääkin tärkeänä, että järjestelyn oikeasuhtaisuus, kohtuullisuus ja yhteensopivuus kansallisen seuraamusjärjestelmämme kanssa arvioitaisiin huolellisesti lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä.

Mika Linna
johtava asiantuntija
Finanssialan Keskusliitto